

การจัดสวัสดิการชุมชนเพื่อช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในช่วงสถานการณ์โควิด-19
กรณีศึกษา ศูนย์บ่มเพาะอย่างสงขลาพึ่งพาตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
Community Welfare to Help Vulnerable Groups during the COVID-19
Pandemic: a Case Study of Bo Yang-Songkhla Self-sufficiency Center,
Mueang, Songkhla Province

วิจิตรา จำฝังใจ^{1*} รัตติยา หลีหาค² และสุจิตรา วิจิตร³

^{1,2,3} มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

*E-mail: 614338054@parichat.skru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการชุมชนของศูนย์บ่มเพาะอย่างสงขลาพึ่งพาตนเองในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และปัจจัยสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 13 คน ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์บ่มเพาะอย่างสงขลาพึ่งพาตนเอง คณะกรรมการชุมชนแหลมสนอ่อน และกลุ่มเปราะบางในชุมชนแหลมสนอ่อน ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าและวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิการชุมชนของศูนย์บ่มเพาะอย่างสงขลาพึ่งพาตนเองในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ประกอบด้วย 1) สสำรวจข้อมูลกลุ่มเปราะบาง 2) ประชาสัมพันธ์การรับบริจาควัสดุ 3) การเปิดครัวชุมชน ปัจจัยสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) โครงสร้างการบริหารงาน 2) การทำงานบนฐานข้อมูล 3) ระบบการดำเนินงานและการบริหารจัดการ 4) การลงมือปฏิบัติของคณะกรรมการ 5) คณะกรรมการดำเนินงานและกลุ่มจิตอาสา 6) เป้าหมายและค่านิยมร่วมกัน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ 2) สภาพเศรษฐกิจ 3) บริบททางสังคม 4) เทคโนโลยีและการสื่อสาร

คำสำคัญ: การจัดสวัสดิการชุมชน, กลุ่มเปราะบาง

Abstract

The objective of this research was to investigate community welfare of Bo Yang-Songkhla Self-sufficiency Center and supporting factors of this community welfare in

¹⁻² นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

³ อาจารย์ ดร., หลักสูตรสวัสดิการสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

order to help vulnerable groups during the COVID-19 pandemic. This qualitative research was collected the data through semi-structured interview with 13 key informants: the committee of Bo Yang-Songkhla Self-sufficiency Center, the committee of Laem Son On Community, and the vulnerable groups of Laem Son On Community. The data were analyzed by triangulation and analytic induction.

The research results revealed that the community welfare of Bo Yang-Songkhla Self-sufficiency Center to help the vulnerable groups during the COVID-19 pandemic was processed by (1) surveying the information of the vulnerable groups, (2) publicizing the donation of cooking materials, and (3) opening a community kitchen for cooking. In addition, the supporting factors of this community welfare to help these vulnerable groups included internal and external factors. The internal factors were (1) the organizational structure, (2) working on the database, (3) the systematic operation and administration, (4) the operating committee and volunteers, and (6) mutual goals and value. The external factors contained (1) support from other organizations and offices, (2) economic status, (3) social contexts, and (4) technology and communication.

Keywords: community welfare, vulnerable groups

หลักการและเหตุผล

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำ การสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการสังคมอย่างเสมอภาค โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สวัสดิการชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2560) การพัฒนาตามแนวทางดังกล่าว ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) ดังเช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปี 2563 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคมโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสูญเสียรายได้จากการหยุดงานหรือตกงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเรื่องไปสู่ความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่จะเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานผู้ประสานงานสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2563)

ศูนย์บ่มเพาะสงขลาพึ่งพาตนเอง ต.บ่อทราย อ.เมืองสงขลา จ.สงขลา เป็นพื้นที่หนึ่งที่คนในชุมชนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว เช่น การว่างงาน การขาดรายได้ เป็นต้น คณะกรรมการศูนย์บ่มเพาะฯ จึงมีการช่วยเหลือคนในชุมชนที่ประสบปัญหาผ่านภารกิจปีนโตตุ้มตุ้ย จากความสำคัญดังกล่าวจึงนำมาสู่ความสนใจในการศึกษาการจัดสวัสดิการชุมชนของศูนย์บ่มเพาะฯ ในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางทางสังคมในช่วงสถานการณ์โควิด-19 การศึกษาประเด็นดังกล่าว

สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการจัดสวัสดิการชุมชนให้แก่กลุ่มเปราะบางในชุมชน ตลอดจนการนำไปปรับประยุกต์ในการจัดสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ชุมชนอื่นๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการชุมชนของศูนย์บ่มอย่างสงขลาพึ่งพาตนเองในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในช่วงสถานการณ์โควิด-19
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในช่วงสถานการณ์โควิด-19

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ประเด็นที่ทำการศึกษา 2 ประเด็นหลัก คือ

1. การจัดสวัสดิการชุมชนของศูนย์บ่มอย่างสงขลาพึ่งพาตนเองโดยผ่านภารกิจปิ่นโตตุ้มตุ้ย ในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในสถานการณ์โควิด-19
2. ปัจจัยสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนโดยผ่านภารกิจปิ่นโตตุ้มตุ้ยของศูนย์บ่มอย่างสงขลาพึ่งพาตนเอง ในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก

ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2563 - มีนาคม 2564

ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากรกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ในการศึกษา คือ ศูนย์บ่มอย่างสงขลาพึ่งพาตนเอง และชุมชนแหลมสนอ่อน อ.เมือง จ.สงขลา ซึ่งเป็น 1 ใน 6 ชุมชนเครือข่ายของศูนย์บ่มอย่างสงขลาพึ่งพาตนเอง ประชากรเป้าหมาย จำนวน 13 คน ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการศูนย์บ่มอย่างสงขลาพึ่งพาตนเอง ได้แก่ ประธาน รองประธาน และกรรมการ จำนวน 3 คน
- 2) คณะกรรมการชุมชนแหลมสนอ่อน ได้แก่ ประธาน รองประธาน กรรมการจำนวน 3 คน
- 3) ประชาชนกลุ่มเปราะบางในชุมชนแหลมสนอ่อน ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 และได้รับการจัดสวัสดิการจากภารกิจปิ่นโตตุ้มตุ้ย ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วย คนพิการ คนตกงาน คนยากจน แรงงานต่างด้าว จำนวน 3 คน

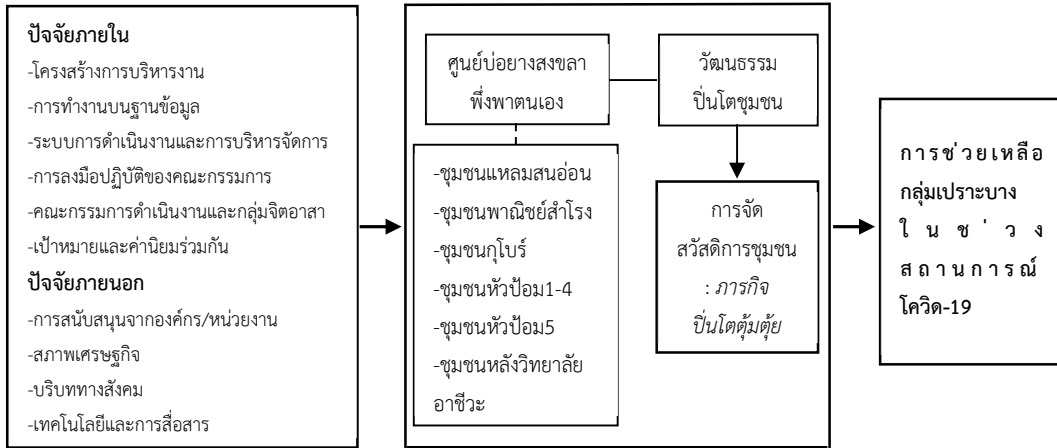
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดสวัสดิการสังคม เป็นแนวคิดที่มุ่งอธิบายระบบการจัดบริการทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

แนวคิดการจัดสวัสดิการชุมชน เป็นแนวคิดที่มุ่งอธิบายการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน ซึ่งรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่จะทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

แนวคิดโครงการคุ้มครองทางสังคม เป็นแนวคิดที่มุ่งอธิบายการจัดสวัสดิการสังคมขั้นต่ำ โดยกลุ่มประชาชน ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ คือผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน

แนวคิดสภาพแวดล้อมขององค์กร เป็นแนวคิดที่มุ่งอธิบายการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ จากภายในและภายนอกขององค์กร โดยมีผลต่อการดำเนินงานขององค์กร **กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา**

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาจากเอกสาร ซึ่งเน้นในส่วนของแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการศึกษา การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการชุมชนของศูนย์บ่มอย่างสงขลาพังพาดตนเอง ในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และปัจจัยสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในการสังเกตสภาพชีวิตความเป็นอยู่และบริบทสภาพแวดล้อมในชุมชน ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย เพื่ออธิบายในประเด็นที่ทำการศึกษา

ผลการศึกษา

1. การจัดสวัสดิการชุมชนของศูนย์บ่มอย่างสงขลาพังพาดตนเองในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในช่วงสถานการณ์โควิด-19

1.1 ความเป็นมาของการจัดสวัสดิการชุมชนของศูนย์บ่มอย่างสงขลาพังพาดตนเอง

การจัดสวัสดิการชุมชนของศูนย์บ่มอย่างฯ ดำเนินการภายใต้ “ภารกิจปันโตคุ้มคุ้ม” ซึ่งเกิดจากการผสมผสานวัฒนธรรม “ปันโตชุมชน” ที่มีการนำอาหารใส่ปันโตมารับประทานร่วมกัน และพระราชดำรัสของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ จากหนังสือ ซึ่งทรงตรัสว่า “ผลของส้มโอคุ้มคุ้มคุ้มคุ้ม” จึงเป็นที่มาของภารกิจปันโตคุ้มคุ้มที่ดำเนินการในช่วงสถานการณ์โควิด-19 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนที่อยู่ในสภาวะยากลำบากหรือ

กลุ่มเปราะบาง ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วย คนพิการ คนตกงาน คนยากจน แรงงานต่างด้าว ให้มีอาหารรับประทาน ซึ่งดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2563

1.2 การจัดสวัสดิการชุมชนโดยผ่านภารกิจปิ่นโตคุ้มครองในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง

1.2.1 โครงสร้างการบริหารงานของภารกิจปิ่นโตคุ้มครอง

ภารกิจปิ่นโตคุ้มครอง มีการดำเนินงานโดยคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย *ระดับเครือข่าย* ภายใต้โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการศูนย์บ่มเพาะฯ ประกอบด้วยตัวแทนคณะกรรมการชุมชนทั้ง 6 ชุมชน โดยมีหน้าที่บริหารจัดการภาพรวมและประสานงานกับชุมชนเครือข่าย และองค์กรต่างๆ ในการสนับสนุนวัตถุดิบในการปรุงอาหาร

ระดับชุมชน ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการชุมชน ได้แก่ ชุมชนแหลมสนอ่อน ชุมชนพาณิชย์สำโรง ชุมชนกุโบร์ ชุมชนหัวป้อม1-4 ชุมชนหัวป้อม5 และชุมชนหลังวิทยาลัยอาชีวะ ทำหน้าที่บริหารจัดการในชุมชน เช่น สำรวจและรวบรวมรายชื่อกลุ่มเปราะบางในชุมชน ทำอาหาร และสื่อสารข้อมูลระหว่างคณะกรรมการศูนย์บ่มเพาะฯ และคนในชุมชน

1.2.2 การจัดสวัสดิการชุมชนโดยผ่านภารกิจปิ่นโตคุ้มครอง

ภารกิจปิ่นโตคุ้มครองมีกิจกรรมหลัก คือ การเปิดครัวชุมชน ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานดังนี้

1) *สำรวจข้อมูลกลุ่มเปราะบางในครัวเรือน* คณะกรรมการชุมชนดำเนินการสำรวจรายชื่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 เพิ่มเติม นอกเหนือจากรายชื่อในฐานข้อมูลกลุ่มเปราะบางในชุมชนเครือข่ายของศูนย์บ่มเพาะฯ ที่มูลนิธิชุมชนสงขลาและศูนย์ประสานการพัฒนาสังคมจังหวัดได้จัดทำไว้ จากการสำรวจข้อมูล แต่ละชุมชนได้มีการลงทะเบียนล่วงหน้า ทำให้ทราบจำนวนผู้ที่มารับปิ่นโตและสามารถวางแผนสำหรับการจัดเตรียมอาหารแต่ละวันได้อย่างเหมาะสม

2) *ประชาสัมพันธ์การรับบริจาควัตถุดิบสำหรับปรุงอาหาร* คณะกรรมการศูนย์บ่มเพาะฯ ดำเนินการประชาสัมพันธ์ภารกิจปิ่นโตคุ้มครองเพื่อขอรับบริจาควัตถุดิบสำหรับปรุงอาหาร ผ่านเฟสบุ๊คศูนย์บ่มเพาะสงขลาพึ่งพาตนเอง รวมถึงมูลนิธิชุมชนสงขลาได้ร่วมประชาสัมพันธ์ข้อมูลอีกทางหนึ่งจากการประชาสัมพันธ์รวมถึงการมีเครือข่ายของศูนย์บ่มเพาะฯ จึงทำให้มีองค์กรหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนวัตถุดิบจำนวนมาก เช่น ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจ.สงขลา โรงก๋วยเตี๋ยวแสงเจริญ เป็นต้น

3) การเปิดครัวชุมชน มีกระบวนการ ดังนี้

(1) *การกระจายวัตถุดิบจากศูนย์บ่มเพาะฯ* คณะกรรมการศูนย์บ่มเพาะฯ ทำหน้าที่กระจายวัตถุดิบที่ได้จากการบริจาคให้แก่ชุมชนเครือข่ายทั้ง 6 ชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนจะได้รับวัตถุดิบไปประกอบอาหาร และจัดทำเมนูอาหารที่แตกต่างกัน

(2) *การเปิดครัวชุมชนสำหรับปรุงอาหาร* คณะกรรมการแต่ละชุมชนดำเนินการเปิดครัวในชุมชนของตนเอง โดยมีทีมแม่ครัวทำหน้าที่เตรียมวัตถุดิบและปรุงอาหารเมนูต่างๆ จากวัตถุดิบที่ได้รับการบริจาคและส่วนหนึ่งมาจากการเพาะปลูกของชุมชน ทีมแม่ครัว ประกอบด้วย

คณะกรรมการชุมชน ได้แก่ ประธาน เลขานุการ รวมถึงผู้มีจิตอาสาในชุมชน สำหรับการเปิดครัวชุมชน ทีมแม่ครัวจะทำหน้าที่ดังกล่าว ตั้งแต่เวลา 6.00 – 10.00น. ของทุกวัน หลังจากนั้นแต่ละชุมชนจะนำอาหารที่ปรุงเสร็จแล้ว มารวมกัน ณ ศูนย์บ่อต่างๆ เพื่อกระจายอาหารไปยังชุมชนต่างๆ

(3) **การนำปิ่นโตมาวางเพื่อรับอาหาร** กำหนดให้กลุ่มเปราะบางนำปิ่นโตมาวางไว้ ณ ครัวกลางบริเวณศูนย์บ่อต่างๆ ตามจุดที่กำหนดในช่วงเวลา 6.00 – 7.00น. โดยเจ้าของปิ่นโตเขียนชื่อ เบอร์โทรศัพท์ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนลงในกระดาษ แล้วนำไปผูกไว้ที่ปิ่นโตของตนเอง

(4) **การรับปิ่นโต** กลุ่มเปราะบางเข้ามารับปิ่นโตที่แม่ครัวใส่อาหารพร้อมรับประทาน ตั้งแต่เวลา 10.00-12.00 น. สำหรับผู้ป่วยและคนพิการที่ไม่สามารถมารับปิ่นโตด้วยตนเองได้นั้น กลุ่มจิตอาสาจะทำหน้าที่นำส่งปิ่นโตให้แก่กลุ่มดังกล่าว จากนั้นเช้าวันต่อมา กลุ่มเปราะบางจะนำปิ่นโตมาวางไว้ ณ ครัวกลางเช่นเดิม สำหรับรูปแบบการมารับปิ่นโต ชุมชนมีการดำเนินการตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 คือ สวมหน้ากากอนามัย และรักษาระยะห่าง โดยกลุ่มจิตอาสาเด็กและเยาวชนร่วมกันอำนวยความสะดวกและดูแลให้ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด

การจัดสวัสดิการชุมชนโดยผ่านภารกิจปิ่นโตตุ้มตุ้ย เป็นรูปธรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชนเครือข่ายศูนย์บ่อต่างๆ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ผ่านวัฒนธรรมชุมชนโดยการช่วยเหลือด้านอาหาร ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของความต้องการขั้นพื้นฐาน ซึ่งคนในชุมชนมีบทบาทในฐานะผู้ให้และผู้รับสวัสดิการ ผลการจัดสวัสดิการดังกล่าวทำให้กลุ่มเปราะบางได้รับอาหารที่สะอาดปลอดภัยสำหรับบริโภคในครัวเรือน และช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายได้อีกทางหนึ่ง

2. ปัจจัยสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในช่วงสถานการณ์โควิด-19

2.1 ปัจจัยภายในศูนย์บ่ออย่างสงขลาพึ่งพาตนเอง

1) **โครงสร้างการบริหารงานของภารกิจปิ่นโตตุ้มตุ้ย** ประกอบด้วย ระดับเครือข่าย ภายใต้โครงสร้างของคณะกรรมการศูนย์บ่อต่างๆ ซึ่งมาจากตัวแทนคณะกรรมการชุมชนทั้ง 6 ชุมชน โดยมีความเชื่อมโยงกับระดับชุมชนภายใต้โครงสร้างของคณะกรรมการชุมชนในแต่ละพื้นที่

2) **การทำงานบนฐานข้อมูลกลุ่มเปราะบาง** คณะกรรมการในระดับเครือข่ายและระดับชุมชนได้ดำเนินการสำรวจกลุ่มเปราะบาง และให้มีการลงทะเบียนล่วงหน้า ทำให้ทราบจำนวนผู้ที่มารับปิ่นโตและสามารถวางแผนจัดเตรียมอาหารได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

3) **ระบบการดำเนินงานและการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ** โดยการจัดระบบทีมของชุมชน ด้วยการเปิดครัวชุมชนพร้อมทีมแม่ครัวใน 6 พื้นที่ชุมชนเครือข่าย และใช้ศูนย์บ่อต่างๆ เป็นศูนย์กลางในการรับบริจาคและกระจายวัตถุดิบไปยังชุมชนเครือข่าย เพื่อนำไปปรุงอาหารเมนูต่างๆ

4) การร่วมลงมือปฏิบัติของคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการศูนย์บ่อยางฯ ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ภารกิจปิ่นโตตุ้มตุ้ย ทำให้ได้รับการบริจาควัตถุดิบเพื่อปรุงอาหาร และคณะกรรมการชุมชน ทำหน้าที่ในฐานะทีมแม่ครัว เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้สำเร็จ

5) คณะกรรมการดำเนินงานและกลุ่มจิตอาสาในชุมชน คณะกรรมการทั้งระดับเครือข่ายและระดับชุมชน ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรม รวมถึงกลุ่มจิตอาสาในชุมชน ช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6) การมีเป้าหมายและค่านิยมร่วมกัน โดยมุ่งเน้นการพึ่งตนเองของชุมชน และการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในชุมชนในด้านอาหารบนพื้นฐานวัฒนธรรมปิ่นโตชุมชนร่วมกัน

2.2 ปัจจัยภายนอกศูนย์บ่อยางสงขลาพึ่งพาตนเอง

1) การสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ในด้านวัตถุดิบสำหรับการประกอบอาหาร และด้านข้อมูลของกลุ่มเปราะบางจากการสำรวจของหน่วยงาน เพื่อนำมาใช้ในการวางแผน

2) สภาพเศรษฐกิจ ปัญหาการขาดรายได้และการว่างงานของคนในชุมชน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดภารกิจปิ่นโตตุ้มตุ้ยและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

3) บริบททางสังคม สถานการณ์โควิด-19 เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการช่วยเหลือกันของคนในชุมชนในภาวะวิกฤต

4) เทคโนโลยีและการสื่อสาร คณะกรรมการศูนย์บ่อยางฯ ใช้เฟสบุ๊กเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ ทำให้ได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงาน โดยเฉพาะวัตถุดิบในการปรุงอาหารจากองค์กรหน่วยงานต่างๆ

การอภิปรายผล

การจัดสวัสดิการชุมชนของศูนย์บ่อยางฯ ในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในช่วงสถานการณ์โควิด-19 มีการนำวัฒนธรรมปิ่นโตชุมชนมาใช้ในการจัดสวัสดิการโดยผ่านภารกิจปิ่นโตตุ้มตุ้ย ซึ่งมีความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานวัฒนธรรม (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, สุภา ใยเมือง, และบัญชา แก้วส่อง, 2546) ที่อาศัยการเกื้อกูลของคนในชุมชนในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร และมีความสอดคล้องกับขอบเขตงานสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย (กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์, 2548) ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพร่างกาย ด้วยการเปิดครัวชุมชนปรุงอาหารให้แก่กลุ่มเปราะบาง และสอดคล้องกับหลักการของงานสวัสดิการสังคมในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในด้านอาหาร ดังที่ ทศนีย์ ลักษณะากิชนชัช (2548) ได้กล่าวถึง นอกจากนี้ การจัดสวัสดิการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางนั้น มีสอดคล้องกับความหมายโครงการอาหารค้ำครองทางสังคม ซึ่งธนาคารโลก (2544) ได้หมายรวมถึงโครงการที่ประชาชนจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือกัน โดยกลุ่มเป้าหมายของภารกิจปิ่นโตตุ้มตุ้ยสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของโครงการค้ำครองทางสังคม ซึ่ง ฌักคากวัน บัวทอง (2559 : 2) ได้กล่าวถึงจำนวน 18 กลุ่ม

ปัจจัยสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) โครงสร้างการบริหารงานของภารกิจปิ่นโตตุ่มตุ้ย 2) การทำงานบนฐานข้อมูลกลุ่มเปราะบาง 3) ระบบการดำเนินงานและการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 4) การร่วมลงมือปฏิบัติของคณะกรรมการ 5) คณะกรรมการดำเนินงานและกลุ่มจิตอาสาในชุมชน 6) การมีเป้าหมายและค่านิยมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรตามกรอบแนวคิด 7S ของ McKinsey (สมพร ศิลป์สุวรรณ, 2550) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ 2) สภาพเศรษฐกิจ 3) บริบททางสังคม 4) เทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับเทคนิคการวิเคราะห์ PEST (กุลชลี จงเจริญ, ม.ป.ป)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นบทบาทของศูนย์ป๋อย่างสงขลาพึ่งพาตนเองกับการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบอื่นเพื่อช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในชุมชน นอกเหนือจากกิจกรรมปิ่นโตตุ่มตุ้ย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). *ขอบเขตงานสวัสดิการสังคม*. สืบค้นจาก 20120203103456.pdf.

ทัศนีย์ ลักษณะนิชนชัย. (2548) *หลักการของงานสวัสดิการสังคมในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นจาก [https:// kb.psu.ac.th](https://kb.psu.ac.th).

ธนาคารโลก. (2544). *ยุทธศาสตร์การขจัดปัญหาความยากจน*. สืบค้นจาก https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2013/07/YE2001_4_01.pdf.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). *โลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร หลังวิกฤตโควิด-19 จบลง*. สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/Thai>.

ประภาส ปิ่นตบแต่ง,สุภา ไยเมือง, และบัญชา แก้วส่อง. (2546). *รูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน*. สืบค้นจาก Pairuch_B_R406877.pdf

สมพร ศิลป์สุวรรณ. (2550 : 4). *กลยุทธ์ 7s คืออะไร (7s Mckinsey Framework)*. สืบค้นจาก <https://greedisgoods.com/7s>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*. สืบค้นจาก <http://www.prachinburi.go.th>.

สำนักงานผู้ประสานงานสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2563). *การประเมินผลกระทบรวมด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand>.